

ELÄVÄÄ TEATTERIA.

Välähdyksuvia Tampereen Työvän Teatterin juhlapäiviltä.

Heisingin Sanomille LAURI VIJDANEN.

Tampereen teatteri-filmassa on toinnesesti eloa antavaa taitteellista happea. Se tunne oli varmasti jakamatoman yksimielisenä niiltä teatteri-filmisillä, jotka olivat mukana Tampereen Työvän Teatterin 40-vuotisjuhilla viikon alkuvaiheessa. Rikas ja vilkas ajatus-tervehdö, jota yhdesäolon aikana harjoitettiin, herätti vahvan vaikutelman siitä, että oliin oikeilla "teatteripäivillä".

Antautuvan uskollisesti ylläpidettyyn perinteelliseen teatterikulttuuriin yhtyy Tampereella jatkuvasti rohkeaa kokeilunimielä. Mutta Tampereen Työvän Teatteri saattaa lojota myös harvinaisen alttiista yleisöstä. Jos Työvän teatterin katsomoisissa yleensäkin vallitseva oma erikoinen lämmän mieliansa, niin Tampereen Työvän Teatterissa tämän tuntee poikkeuksellisen elävästi. Alueetta ei prof. K. S. Laurilla, esittäessään valitton dramallisen asiantuntijalautakunnan onnittelet juhlivalle teatterille, osoittanut tunnustuksen ja kehoituksen sanoja teatterin yleisölle, joka osaltaan on tehnyt Kosti Eilon teatterin suuret saavutukset mahdollisiksi.

Alvan omatahtuisesta, kiinteästä ja olhmelisellä teatterikulttuurista voidaan hyvällä syyllä puhua Tampereen Työvän Teatterin yhteydessä. Se olennoitu kannisti eräissä teatterin henkilönnän kantaajaisissa, jotka aidoilla ja hartaalla näyttämöilmestyksellään huovat viestiin vuosikymmenten takaa, Työvän sivistyskulttuurin muistettavalla varhaisajalla, samalla kuin he jatkuvasti ovat kannattavilla tekijoilla teatterin esitysten kokonaisvaltuutelmassa. Myöskin juhlanäytäntö, Kaj Munkin "Rakkaus", teki tämän havainnolliseksi, vaikka se tyypillisesti "nähti-näytelmänä" ei ollut alvan hiljoihin olevän yhteisrintaman esittäymiselle.

Palkkaan oli se kunnioituksen ilmaus, jonka teatterin johtokunnan puhejohtaja, hra A. Nurmi omisti näytännön päädyttyä näyttelijäkunnan koltmelle ansiotunnolle kantaajaiselle, Staaava Haaveilmalle, Lyylä Erijakalle ja Kusti Salalle. Ja Staaava Haaveilmnan muotokuva — taitelija Allan Salon luonkeikas työ —, joka nyt näiden juhlien jälkeen nähdään teatterin autlassa Kosti Eilon muotokuvan rinnalla, muistuttaa tuleville katsojajopville teatterin perinnehoiteisista, velvoittavista taisteluvuosista.

Välähdyksellisesti tuli mieleen, että Minna Cantlinin "Anna Liisa", jolla Tampereen Työvän Teatteri syyskuun 27 pnä 1901 aloitti tiensä, olisi ollut erittäin arvokas juhlaohjelma. Mutta myönnättäköön, että sellaisen elävän modernin näyttämönuolijan kuin Kaj Munkin luomukset ovat aina mielenkiintoisia. "Rakkauden" suomalaisten kantaesitys oli juhlaava teatterielämyksiä ei ole epäilystäkään. Muodollisessa katsannossa "Rakkaus" ei sinunkaan ole Munkin kiinteimpiä dramaturgoteita. Tanskalainen kirjailija on tälli kertaa toteuttanut ajatuksensa sangen vapaalla ja väijällä tavalla. Runoilijan suvereeni okku selahnen määritelmä välikki miellesä, kun seurasi pastori Einar Kargon yksinäistä rakkauden ja kärsimyksen tähtä. Omalaetunainen haures byvriillisyyvs ja

paradoksimainen voittoisa henkisyyvs väreilee tämän näytelmän yllä. Täusta, kalasafaja-talontuolien maailma, on sinänsä realistinen, verevän todentuntunen. Mutta päähenkilön mukana siihen tulee jotakin salaperäistä, uhmaavaa idealismia ja läpituokevaa sielunkruutta.

Pastori Kargo ei usko Jumalaan, ei sitä lahjaa hänellä ei tosiaankaan ole, mutta sitä huolimatta hän, itse kentaudin voivuttamana, toteuttaa kristillisen rakkauden töitä tuulen ja meren tuiveramassa seurakunnassaan. Hänen henkinen avaramielisyytensä saattaa suvaitsemattoman maallikkoteeseen hänen asettumaan taliteluasteeseen häntä vastaan. Yhämielisyyvteitä käyttäjä hyväkskeen sitä, että sallatu rakkas yhdistää pastoriin kunnanesmiehen, hänen ystävänsä vainoon. Kirjollisministerion erofuskirjelmä tavotilla Einar Kargon hänen kuolinvuoteellaan, mutta hänen rakastava henkensä kohoa voitollisesti maista turhunduun yläpuolelle.

Totisesti sangen erikoinen toimivan papin kirjoittamaksi tämä draamapuhnen kuvitelma pohjoismaisesta kiel-täjä-Fransiskuksesta! Näyttää ilmeisel-tä, että Kaj Munk on ottanut vapauden julistaa suvvalisevalisuuden ja valoisan, viljeilyin ihmimillisuuden oppia andassa kiirikomielisyyttä vastaan. "Peter Anderssen, maailmassa on paljon selaisita, joka menee sinun ja kaikkien Sisästähyseuran miesten ymmärryksen yll", tämä hyvnytlevä ylemmyyttä säihkyvä repiikki, jonka Einar Kargo kuolinvuoteellaan sinkoa vastustajalleen, sanoo joitakin näytelmän hengestä.

"Rakkaus" on epäilemättä niitä näytelmiä, jotka nousevat tai kaatuvat päähenkilön esittäjän mukana. Einar Kargon hahmo on melkein keskeytyksettä näyttämöllä, ja hänessä säitellevä kätetty, melkein yli-ihmimilinen kärsimys ja kestävyys, ehdottoman seluonkorkea arvovaltaisuus, antaa näytelmälle sen merkityksen ja tarkoituksen. Näiden ryvien kirjoittajalla ei ollut ennestään kovinkaa selvää eikä vakaantunutta kuva Edvin Laineen tietävästi varsin monipuolisessa näytelijäluonteesta. Eräät kuulopuheelta tunnetut roolit olivat herättäneet mielenkiitvan tietystä notkeasta ja älykkästä

Vainö Luutonen, Lyylä Erijakka, Staaava Haaveilmna ja Kusti Munkin "Rakkaudessa".

taidosta. Varmaa joka tapauksessa on, että hänen Einar Kargonasa oli erittäin vahva myönteinen yllätys. Tässä voitollisen ehyessä ihmiskuvassa ei ollut mitään liian helppoin keinoin saavutettua, se kantoi kauttaaltaan antautuvan, sanoinenko nöyrän eläytyksen leimaa. Tulkinla oli kaitessa intensiteetissään häirimäisen valmennettu, ja syytä voi pitää taitellijavolman osoituksena sitä, että Einar Kargon palavan henkeen arvovaltaisuus kuitenkin joka hetki säteili määrämittaisen papillisten eläiden alta. Pitemmälle kuin nyt näyttämöpuheen hiljentiämässä Edvin Laineen ei kuitenkaan mielestäni olisi viisasta mennä.

Pastori Kargon rinnalla kiintyy huomio lähinnä kunnanesmiehen valmoon, ja Tampereen Työvän Teatterilla oli onnellista kyllä asetettavana tähän osaan selahnen voittava nuori näyttelijä, jättä kuin Rauni Luoma. Hänen pehmeä näyttämöihkuntaansa oli ilo seurata, ja hänen herkä, lämpimän tunteen selittamat kasvonsa painuivat mieleen.

Eräät toisetkin nuoret voimat antoivat lupauksia. Mainittakoon vain Leo Riutun yllättävän voimakas maallikkosenaaja sekä Eero Roosen jo tyypillistä puolesta uskovtava Kargon ystävä kunnanesmies. Tärkeitä henkilöitä olivat myös Kaarlo Kydön hurmaanhen piispa ja Nestori Sartin andasmielisyttään kankea maalaisrovasi (Kaj Munk asettuu näköjään tässä näytelmässä myös köpenhaminala-suuden puolelle maalaispiispon kantava vastaan!) Mutta ehkä sykkähdyttävimpä struhenkielöiden joukossa olivat lopputulkin kunnan kyhämmehet ja heidän valhonsa teatterin vanhan kaartin esittäjänä. Joitakin erinomaisen aitoa ja tylylehtyä oli esimerkiksi Juuri ennenmainitun kolmikun ja heidän lisäksi Väinö Luutosen suorittamisissa. Ensi näytöksen pöytäkuvaelma oli riemastuttava.

Oli pitkä askel Kaj Munkin sielun-aaasta realismista "Daniel Hjortin" shakspereilaiseen romantikkaan, jota vieralla oli tilaisuus seurata sunnuntaiin päivänäytännössä. Mutta Tampereen Työvän Teatterin tylykoulun ei osittainnut vähemmän varmaksi liissä klassillisessa kotimaisessa nuortaisdrammassa. Kaarlo Kydön, jonka tunnollinen näyttelijätiede tuntuu olevän hyvin oikeushinsa hänen nykyteässä teatterissaan, esitti Daniel Hjortia. Se oli ennen kaikkea byvriillinen nuoruuskaisuva, ehkä hitukan heikko, mutta sisäisesti kasvassaan vaikuttava, vähemmän synkässä, patoutuneesta sosiaalisesta kannasta kuin haavoittuneesta nuoruuskaisuudmestä käsin tullut kuva pettävistä.

Tästä esityksestä painuivat lisäksi

mieleen monien muiden ohella Edvin Laineen painavan voimakas Siskarm, Rauni Luoman herkkä, vaikka ei ehkä kyllin romanttis-eleerinen Sigrid, Lyylä Erijakan hiljityn varma ja vaikuttava Kalri, Enni Rekolan lupantseillinen Edda Stenhook ja Leo Riutun yllättävän mahtava Kaarle-herttua.

Tässä yhteydessä ei sovi unohtaa teatterin jastatajaa Paul Ehnbertiä, joka mestarilava- ja vankiholvi-kuvaelmissa oli luontu häämäsyttyään avartila vaikuttavia ja suggestiivna näkymiä. Kannattaa vitata myös siihen, että musilkin osuus oli tylyhissa hyvin edustettu. Kaarlo Riutuksen Munkin näyttelmään sävellelmä musilki kohotti suuressti tunnelmaa, ja Helvi Mäkisen temperamenttinen johto päästi sen oikeuksiinsa.

Kun on puhe kotimaisen romanttis-klassillisen draaman uusinnosta, on malta olla poikkeamatta varsinaisesta sijaitsevasa naapuriteatterissa. Tila sallii minun kosketella elämystä vain muutamalla sanalla. Sain vaikutelemaan, että Raoul af Hellström on lahjontu irtoittaa. Numerain, näyttelmän viime vuosissaden hitkan äiteäkel käyvähenneistä romanistikasta ja saatilla sen lähenmäksi keskälään kansanlaulu-maista ja ballaad-henkeä. Tässä mitesä hän oli tosiaan onnistunut antamaan Lantun herran dramalle yllättävän jyrkillisen, silmää hivelävän värikyksen (mm. erinomaisen hienostunut valkosen käyttö puuvissa, punumattakaan pienistä välikalke-näytöksistä). Henkilökuvausta ei ilmeisesti sentään aivan helppo elmelisestijattaa tähän hohtavaan ballaadnäkemyskeeseen. Aateilsemäntien tylypeissä meni teatterilo osaksi liian kirkkailemi Liisa Pakarisen uusi komedien-re-hahmo painui kyllä mieleen —; päähenkilöiden harvinaisen kaunni näyttämöilmestykset eivät ehkä joka sub-tua. Emmi Jurkan heikkeliessä väihkelevä, mutta näyttämöpuheessaan ilmeettömyyteen asti valmistettu Kirsti, Holger Salinin nuorta mielisyyttä säihkyvä ja oudon terve Klaus, Aili Mottonen valloittavan rakkastummahtuksinen Eliina ja Toivo Mäkelän pehmeän runollinen Toivo autioivat leimaa uudelle "Eliinan surmalle".

Tämäkin virkeän kokeilevan ohjajantahdon näyte sulautui ilmeellisesti arvostohijan Tampereen-matkan valkutelemin, vaikutelemin elävää teatterin.

"Raskolnikin Työvän Teatteri"

teatterimiehen Gaston na dramatisoinut F. M. romanista "Rikos ja torstai-iliana esitelty Työvän Teatterissa "Raskolnikin", on mestarillinen ja venäläisen yhteisnäytelmän pääpahoillon seluunasteluun liKirjailija valottaa keeliasavilaisesti yllöplivin seluunelmää kahhnessä on, niinkulhin Dostojevskin ihmitteen vastakkalasa oientaisielua hänen siekakaisluksitunnen ankykologisia syytyttä ja jmojanmytyä.

Ylönprobleemana on H-haluaa näyttää, ihmnen elik mlkään tä", vapaa tekemään, mitä hankov tappa huolellisen likeen vankimanttilal- jmojanmytyä.

Yen Raskolnikin tylyhissä on, niinkulhin Dostojevskin ihmitteen vastakkalasa oientaisielua hänen siekakaisluksitunnen ankykologisia syytyttä ja jmojanmytyä.

Yen Raskolnikin tylyhissä on, niinkulhin Dostojevskin ihmitteen vastakkalasa oientaisielua hänen siekakaisluksitunnen ankykologisia syytyttä ja jmojanmytyä.

Yen Raskolnikin tylyhissä on, niinkulhin Dostojevskin ihmitteen vastakkalasa oientaisielua hänen siekakaisluksitunnen ankykologisia syytyttä ja jmojanmytyä.

Dostojevskin "Raskolnikov" Tampe- Työväen Teatterissa.

Ranskalaisen teatterimiehen Gaston Batyn suorittama dramatisointi F. M. Dostojevskin romaanista „Rikos ja rangaistus”, joka torstai-iltana esitettiin Tampereen Työväen Teatterissa nimellä „Raskolnikov”, on mestarillinen selundraama ja venäläisen yhteiskunnan kuvaus. Näytelmän pääpaino on sen nimihenkilön seluntaistelun ilmentämisessä. Kirjailija valottaa keskitetysti ja aito slaavilaisesti ylioppilas Raskolnikovin selunelämää kahdelta suunnalta: hänessä on, niinkuin monissa muissakin Dostojevskin ihmississä, kaksi toisilleen vastakkaista olentoa, jotka käyvät taistelua hänen selustaan. Tämä kaksinaistuminen antaa draamalle psykologista syvyyttä ja vavahduttavaa hermojännitystä.

Raskolnikovin ydinproblemana on loukattu ylpeys. Hän haluaa näyttää, „että hän on ihminen eikä mikään täi”, että hän on vapaa tekemään, mitä haluaa. Raskolnikov tappaa huolellisen herkinnan jälkeen vanhan panttilainajaekun, hänen mielestään yhteiskunnalle hyödyttömän ja turmiollisen olennon. Hän haaveilee olevansa jonkinlainen „yll-ihminen” ihanteenaan Napoleon ja hän uskoo pystyvänsä hallitsemaan itsensä järkensä ja tahtonsa avulla. Mutta hänen selussaan syntyy taistelu hänen ulkonaisen ja sisäisimmän minänsä kesken ja tämä voimainmittely päättyy hänen moraallisen, Dostojevskin käsityksen mukaan jumalallisen olentonsa voittoon, jossa vaikuttavana tekijänä on hänen kohtaamansa puhdassydäminen, itsensä toisten hyväksi uhrannut yleinen nainen: Raskolnikov vältettyään oikeuden ilmoittautuu vapaaehtoisesti murhaajaksi. „Luulin tappaneeni panttilainajaajan, mutta olenkin tappanut itseni!” hän toteaa järkyttyneenä viimeisessä kuvaelmassa.

Gaston Baty on suorittanut dramatisoinnin aidon teatterimiehen vaistolla säilyttämällä mittavan romaanin ydinaineksen ja antamalla sille vaikuttavan näyttämöllisen muodon. Romaanin Raskolnikov suorittaa tosin kaksi murhaa, mutta näytelmässä hän tekee vain yhden. Tämä ei kuitenkaan tunnu heikentäneen psykologisten perustusten pohjaa, vaan Raskolnikovin seluntaistelu on näytelmässä esitetty riipaisevan vaikuttavasti.

„Raskolnikov” on Eino Salmelaisen kaltaiselle ohjaajalle kiitollinen tehtävä. Työväen Teatterin esityksessä oli ennen muuta aito slaavilainen tunnelma. Lukuisat huolitellut yksityiskohdat antoivat sille värikkyyttä ja ohjaajan rohkea realistinen ote loihti esiin venäläisen elämänpirteiden toisensa jälkeen, jotka tenhoavan kapakkohtauksen leveässä maalauksellisudessa viettivät todellista riemuvoittoa. Mutta samalla nimenomaan tämän kohtauksen laajentaminen osoittautui vaaralliseksi näytelmän draamalliselle jännitykselle, jota oli täytynyt uhrata tämän laatuksena aikaansaamiseksi — se edusti tosin mestarillista ohjaustaidetta, mutta katkaisi samalla joksikin aikaa näytelmän hermon. Tapaus on rinnastettavissa Salmelaisen aikaisempaan „Peer Gyntin” afrikkalaiseen baarikohtaukseen. Toisaalta menettelytapa perustella sillä, että kat-

tyen Raskolnikovin sisäisen taistelun sekä ilmensi herkästi hänen hermojäntyksensä — tuntui toisinaan, että hän oli yhtä ainoata hermokimppua. Raskolnikov on näkemistäni Kostian näyttämöhahmoista voitollisin.

Illan toinen keskeinen suoritus oli Irma Seikkulan, joka vieraillee tässä näytelmässä. Hänen Sonjassaan oli kuultavaa valonhohdetta, miltei eeteristä herkkyyttä, joka yhtyneenä intensiiviseen eläytymiseen, plastillisen sulevaan liikuntaan ja niukkaakaan, mutta hyvin laskelmoitun ilmekieleen kotohotti Sonjan merkittäväksi näyttelijäteoksi. Irma Seikkulan paikka olisi vakinaisesti jollakin keskeisellä näyttämöllämme.

Kymmenistä muista yleensä ansiokkaista näyttelijäsuorituksista on pakko tyytyä vain mainintoihin. Kaarlo Kydön tutkintotuomari oli kylmän loogillinen, johdonmukainen ja terävä tutkielma, jonka näyttelijä oli suorittanut hyvin huolellisesti. Eero Roine esitti Razumihin luontevin ottein ja Oiva Luhtala oli saanut Luzhinin sa ylhäistä ryhtiä. Leo Riuttu Marmeladovina hallitsi kapakkakohtausta riipaisevin tuskan äänenpainoin. Riuttu on näyttelijä, joka jatkuvasti kasvaa tehtäviensä mukana. Rauni Luoma oli naisellisen ylväs ilmestys Dunjana ja Lyyli Erjakka sävytti lämpimästi Raskolnikovin äidin. Aune Vihriälästä Katjerina Ivanovnana kaipasi enemmän synyperäistä ryhdikkyyttä. Elna Hellman esitti rehevästi Darja Pavlovansa ja Eero Eloranta sai satuvasti esille venäläisen luonteen pehmeiden ja nöyryyden. Muista suorituksista kiintyi huomio mm. Iivari Laxin pariin hyvin luonnehdittuun henkilötyyppiin. Muissa tehtävissä nähtiin lisäksi mm. Bertta Tammelin, Kerttu Koivisto,

KIRJALLISUUS JA TAIDE

Kaarlo Kytö markiisi Posana Schillerin "Don Carloksessa".

Kaarlo Kytö viettää 25-vuotista näyttelijä- juhlaansa.

Näyttelijä Kaarlo Kytö viettää tänään 25-vuotista näyttelijäjuhlaansa Tampereen Työväen Teatterissa. Kaarlo Kytö sai näyttämöllisen alkukoulutuksen harjoittelussaan Helsingin Työväen Teatterissa. Hänen varsinainen näyttelijäuransa alkoi v. 1918 Koitossa johtaja Aarre Linnalan aikana. Hyvä lauluääni ja komea ulkomuoto johtivat hänet luonnostaan operetteihin, mutta myöskin draamaattisia tehtäviä on hän saanut alusta alkaen näytellä. Kaarlo Kydön näyttelijäuralle ominaista on ollut, että hän hyvin pian pääsi suuriin tehtäviin käsiksi.

Oltuaan Koitossa 9 vuotta hän siirtyi Kansan Näyttämölle johtaja Mia Backmanin aikana ollen siellä 2 vuotta. Täältä tuli hän Tampereen Työväen Teatteriin Kosti Elon ollessa johtajana ollen mainitussa laitoksessa tässä vaiheessa 6 vuotta. Tällöin palasi hän takaisin Helsinkiin Kansanteatteriin, jossa oli samoin 6 vuotta johtajien Salmelaisen ja Kivimaan aikana. Täältä hän palasi takaisin Tampereen Työväen Teatteriin, missä tähän me-noon tulee olleeksi nyt 3 vuotta.

Huomattava sisäinen nousukausi tapahtui näyttelijän kehityksessä hänen jouduttuaan kosketukseen Kosti Elon ohjaajataiteen kanssa. Tampereen Työväen Teatterin traditioihin on kuulunut vähintään yhden Shakespearen näytelmän esitys näytöntövuositain. Niinpä Kytö pääsee tällöin Shakespeare-tehtäviin käsiksi, hän näyttelee heti alkuaikoina Romeon, Othellon j. n. e. Myös koomillisia Shakespeare-osaia joutuu Kytö näinä vuosina suorittamaan. Niistä voisi mainita m. m. „Loppiaisaaton” Andreas Kälpäisen. Paljon muita suuria tehtäviä uskotaan Kydölle.

Muutettuaan Helsinkiin takaisin jatkuu täälläkin suurien tehtävien kausi hänelle. Hän esittää Bertha Lindbergin ohjauksessa m. m. Macbethin. Eino Salmelaisen ohjaamana esittää hän Lesterrin „Maria Stuartissa”. Ja rinnan kulkevat yhä myös edelleen operettien päätehtävät, kuten Paganini, Kalle Rounin ohjaamana. Kaarlo Kytö on esittänyt menestyksellisesti Tampereen Työväen Teatterissa Wecksellin „Daniel Hjortin” nimiosan. Kydön mieluisin ja suurin tähänastinen osasuoritus on Peer Gynt, jossa hän saavutti äskettäin suuren taiteellisen voiton. Ai-

tehost...
minijet
diplon
den m
sa olo
sa af
Svea
fiska

Ikään varsinlaisesta
PULA V

happoa löytää
taksen lyhyesti
ne, Oskari Man
hnessä, joka ny
istua riveistään
Suomen kansa, j
oli, on menetä
psamme on k-k
isydestä, joka
haki sovintoa
ti koelti ymmä
tahtonut uskoa.
nlin paha, kun
onaisesti näyttil
kdi kääntää par

hän on omasta su
meidänkin ja S
hän on omasta su
meidänkin ja S
hän on omasta su
meidänkin ja S

Raskolnikovin ydinprobleemana on loukatu ylpeys. Hä- halua näyttää, että hän on ihminen eikä mikään täi", luua. Raskolnikov tappaa huolellisen harkinnan jälkeen vanhan vanhalla naajaukon, hänen mielestään yhteiskunnalle hyödyttömän ja turmiollisen olennon. Hän haaveilee olevansa jonkinlainen „yl-ihminen" ihanteenaan Napoleon ja hän uskoo pystyvänsä hallitsemaan itsensä järkensä ja tahtonsa avulla. Mutta hänen sielussaan syntyy taistelu hänen ulkonaisen ja sisäisimmän minänsä kesken ja tämä voimaimitteily päättyy hänen moraalisen, Dostojevskin käsityksen mukaan jumalallisen olentonsa voittoon, jossa valkuttavana tekijänä on hänen kohaamansa puhdassydäminen, itsensä toisten hyväksi uhraannut yleinen nainen: Raskolnikov vältettyään oikeuden ilmoittautuu vepäehtoisesti murhaajaksi. „Luulin tappaneeni panttilaishan, mutta olenkin tappanut itsensä" hän toteaa järkyttyneenä viimeisessä kuvaelmassa.

Gaston Baty on suorittanut dramatisoinnin aidon teatterimiehen vaistoilla säilyttämällä mittavan romaantin ydinajatuksen ja antamalla sille vaikuttavan näyttämöllisen muodon. Romanin Raskolnikov suorittaa tosin kaksi murhaa, mutta näytelmässä hän tekee vain yhden. Tämä ei kuitenkaan tunnuta heikentäneen psykologisten perusteiden pohjaa, vaan Raskolnikovin sielunmaailta on näytelmässä esitetty riippaisevan vaikuttavasti.

„Raskolnikov" on *Eino Salmelaisen* kaltaiselle ohjaajalle kitiloallinen tehtävä. Työväen Teatterin esityksessä oli ennen muuta elto elävällinen tunnelma. Lukuisat huolitellut yksityiskohdat anoiivat sille värikkyyttä ja ohjaajan rohkeaa realistinen ote loihtu esiin venäläisen elämäntilanteen toisen sa jälkeen, jotka tenhoavan kapakkakohkauksen leveysä maalauksellisuudessa viettivät todellista riemuvoittoa. Mutta samalla nimenomaan tämän kohtauksen laajentaminen osoittautui vaaralliseksi näytelmän draamalliselle jännitykselle, jota oli täytyntä uhrata tämän laatuksena alkaensaamiseksi — se edusti tosin mestarillista ohjaustaidetta, mutta katkaisi samalle joksikin aikaa näytelmän hermon. Tapaus rinnastettavissa Salmelaisen alkaisempaan „Peer Gyntin" efrikkalaiseen baarikohaukseen. Toisaalta menettelyä voidaan perustella sillä, että katsojalle oli annettava „hengähdyksaikaa" draaman kireässä hermopaineessa. Mutta joka tapauksessa „Raskolnikov" ohjauksellisenä kokonaisuutena — myöskin henkilösuoritusten taltavana tasapainoisuutena — oli ohjaussuoritukseksi voimallinen. Varsinkin kaksi viimeistä kuvaelmaa saavutti välittömän psykologisen tehon.

Paul Ehrenberg oli jälleen suorittanut suuryön 13 kuvaelman lavastajana. Hänen reallisminsa oli säälimättömä ja venäläisiä sävyä peittelemättömästi korostavaa. Muutamain kiintein perusrakennelmin hän oli saavuttanut onnistuneesti eri kuvaelmien yhtenäisyyden. Erikoisesti on mainittava porraskuvaelma ja tyylitellyssään karnea hautausmaan porttinäkymä. Heibi Mäkitien kokoama ja johtama slaavilaissointinen musiikki oli oleellisen tekijä näytelmän perustunnelman syntymisessä. Se satoi kuvaelmat orkesterin tai kuoron avulla. Varsinkin alkukohtauksen hiljainen hanurisesitys loi uhkaa aavistelevaa kohtalokkuutta.

Satmi Vuolle oli huolehtinut kiitettävällä tavalla runsaan puuvuston valmistamisesta.

Näyttelijäsuoritukset olivat tavannuksaisesti yhtenäisesti viitetyt ja eheästi kokonaisuutena luovat. Ossin Kostiala oli vaativa luonnetehtävä nimiosassa. Raskolnikov merkitsi hänelle jälleen aluelajennusta Euger Schaumanin ja „Työmiehen valmon Riston lisäksi. Hän tulkitsti harkittu ulkonaisin keinoin ja kiinteästi eläy-

Kaarlo Kytö markkisi Posana Schillerin "Don Carlockessa". Kaarlo Kytö viettää 25-vuotista näyttelijäjuhlaansa.

Näyttelijä Kaarlo Kytö viettää tänään 25-vuotista näyttelijäjuhlaansa Tampereen Työväen Teatterissa. Kaarlo Kytö sai näyttämöllisen alkukoulutuksen harjoittelussaan Helsingin Työväen Teatterissa. Hänen varsinainen näyttelijäuransa alkoi v. 1918 Koitossa johtaja Aarre Linnalan aikana. Hyvä leuluääni ja komea ulkomuoto johtivat hänet luonnostaan operettihin, mutta myöskin draamaattisia tehtäviä on hän saanut alusta alkaen näytellä. Kaarlo Kytön näyttelijäuralle ominaista on oltu, että hän hyvin pian pääsi suurin tehtäviin käsiksi.

Oltuaan Koitossa 9 vuotta hän siirtyi Kansan Näyttämölle johtaja Mia Backmanin aikana ollen siellä 2 vuotta. Täältä tuli hän Tampereen Työväen Teatterin Kosti Elon ohjessa johtajana ollen mainitussa laifokkessa tässä vaiheessa 6 vuotta. Tällöin palasi hän takaisin Helsinkiin Kansanteatteriin, jossa oli samoin 6 vuotta johtajana. Salmelaisen ja Kivimaan aikana. Täältä hän palasi takaisin Tampereen Työväen Teatterin, missä tähän meinaan tulee olleeksi nyt 3 vuotta.

Huomattava sisäinen nousukausi tapahtui näyttelijän kehityksessä hänen jouduttuaan kosketukseen Kosti Elon ohjaajajakeen kanssa. Tampereen Työväen Teatterin traditioihin on kuulunut vähintään yhden Shakespearen näytelmän esitys näytämövuosittain. Niinpä Kytö pääsee tällöin Shakespeare-tehtäviin käsiksi, hän näyttellee heti alkuaikoina Romeon, Othellon j. n. e. Myös koomillisia Shakespeare-osaia joutuu Kytö näinä vuosina suorittamaan. Niistä voisi mainita m. m. „Loppiaisaaton" Andreas Käppälisen. Paljon muita suuria tehtäviä uskotaan Kytölle.

Muutettuaan Helsinkiin takaisin jatkua täälläkin suurien tehtävien kausi hänelle. Hän esittää Bertha Lindbergin ohjauksessa m. m. Macbethin, Eino Salmelaisen ohjaamana esittää hän Lesteläin „Maria Stuartissa". Ja rinnan kullevat yhä myös edelleen operettien Rounin ohjaamana. Kaarlo Kytö on esittänyt menestyksellisesti Tampereen Työväen Teatterissa Wecksellin „Daniel Hjortin" nimiosan. Kytön mieluisia ja suurin tärkeitä osia saavutti hän on Peer Gynt, jossa hän saavutti äärettömän suuren taiteellisen voiton. Ai-

tyen Raskolnikovin sisäisen taistelun sekä ilmensä herkästi hänen hermojen tyksensä — tuntui toisinaan, että hän oli jätä ainoastaan hermokimppua. Raskolnikov on näkemistäni Kostian näyttämöohjelmista voittolisin.

Illan toinen keskeinen suoritus oli Irma Seikkulan, joka vieraillee tässä näytelmässä. Hänen Sonjassaan oli kuultavaa valonhohdetta, mieltä eteeristä herkkyyttä, joka yhtyneenä intensiiviseen eläytymiseen, plastillisen sulavaan liikuntaan ja niukkaan, mutta hyvin laskelmoituun ilmekeleeseen koki Sonjan merkittäväksi näyttelijäteoksi. Irma Seikkulan paikka olisi vakinaisesti jollakin keskeisellä näyttämöllämme.

Kymmenistä muista yleensä ensiokkaloista näyttelijäsuorituksista on pakko tyytyä vain mainintoihin. Kaarlo Kytö'n tutkintoumari oli kylmän loogillinen, johdonmukainen ja terävä tutkielma, jonka näyttelijä oli suorittanut hyvin huolellisesti. Ero Roine esitti Razumihin luontevin ottein ja Oiva Luhtala oli saanut Luzhinin säilyhäistä ryhtiä. Leo Riutu Marmeladovin hallitsi kapakkakohtauksista riippaisevin tuskan äänenpainoin. Riutu on näyttelijä, joka jatkuvasti kasvaa tehtäviensä mukana. Rauni Luoma oli nälkällisen yliväis ilmeysty Dunjana ja Lyyli Erjakka sävytti lämpimästi Raskolnikovin äidin. Aune Vihtälästä Katjerina Ivanovana kaipasi enemmän synnytyperäistä ryhdikkyyttä. Elna Hellman esitti rehevästi Darja Pavlovansa ja Ero Eloranta sai satuvasti esille venäläisen luonteen pehmeiden ja nöyryyden. Muista suorituksista kiinyl huomio mm. Iivari Lacin parin hyvin luonnehdittuun henkilötyppiin. Muissa tehtävissä nähtiin lisäksi mm. Bertta Tammelin, Kerttu Kotivisto, Vaino Luutonen, Nestori Sarri, Jalku Vuolle, jonka venäläinen ajuri oli valloin oivallinen tyyppi, Sirkka Tarvainen ym.

Ensilin täysilukainen yleisö kukiitti näyttelijät ja ohjaajan osoittaen heille auliisti suosiotaan. Tampereen teatterilyleisö on nykyisin onnellisessa asemassa — onhan sillä kumpalsessaikin teatterisamme tilaisuus nähdä tohdella hyvää teatteria runsain maitoin. „Raskolnikov" jatkaa kunniaakkaasti viime vuosien teatteritepausten koomeata sarjaa.

O. V.-h.